

РЕШЕНИЕ

№ 15863

гр. София, 03.10.2023 г.

В ИМЕТО НА НАРОДА

СОФИЙСКИ РАЙОНЕН СЪД, 40 СЪСТАВ, в публично заседание на двадесет и осми септември през две хиляди двадесет и трета година в следния състав:

Председател: СВЕТЛОЗАР Д. ДИМИТРОВ

при участието на секретаря Д. ИВ. ПОПОВА
като разгледа докладваното от СВЕТЛОЗАР Д. ДИМИТРОВ Гражданско дело № 20231110136311 по описа за 2023 година

Производството е образувано по искова молба на М. С. А. срещу /фирма/.

Ищецът твърди, че с ответника сключили договор за паричен заем Кредирект № *****/26.08.2022г., съгласно който на ищеца е отпусната сумата от 2400лв. при фиксиран ГЛП от 40,05% и ГПР от 48,14%. Съобразно договора, общата дължима сума била в размер от 3058,29лв. В чл. 6.5 от договора било уговорено, че в срок от 3 дни от усвояването на сумата, заемателят се задължава да предостави на кредитора едно от следните обезпечения: 1. безусловна банкова гаранция или 2. поръчителство. Чл. 6.6 предвиждал, че при неизпълнение на задължението на заемателя за предоставяне на обезпечение, същият дължи неустойка в размер от 3205,71лв., която му била начислена. Посочва, че в изпълнение на договора заплатил на ответника суми в общ размер от 3160лв.

Ищецът твърди, че процесният договор е нищожен на основание чл. 22 ЗПК поради изначална недействителност на съществен елемент от него, а именно уговорката за възнаградителна лихва, тъй като същата била подвеждаща. Отделно от това, разписаният ГПР бил неточен, доколкото в него не била включена уговорената неустойка, а и не било изпълнено изискването за посочване на компонентите, които го формират, за яснота и прозрачност. Счита, че недействителността на клаузата за ГПР влече недействителност на целия договор. Евентуално посочва, че клаузата за заплащане на неустойка е нищожна като противоречаща на добрите нрави.

С оглед изложеното, моли за постановяване на решение, с което да бъде признато за установено, че сключеният между страните договор за кредит е нищожен, както и ответникът да бъде осъден да му заплати сумата от 760лв., представляваща заплатените от ищеца суми над чистата стойност по кредита, ведно със законната лихва от завеждане на исковата молба до окончателното плащане, а в условията на евентуалност – да бъде признато за установено, че само клаузата на чл. 6.6 от договора е нищожна.

Ответникът е подал отговор на исковата молба в законоустановения срок, в който заявява, че признава установителния иск за нищожност на неустоечната клауза за основателен, като счита, че не е дал повод за завеждане на иска и не следва да бъдат възлагани разноските в негова тежест. Оспорва обаче ищецът да е заплатил сумата за неустойка по процесния договор за кредит.

Съдът, като съобрази събраните по делото доказателства поотделно и в тяхната съвкупност и обсъди доводите на страните, намира следното:

Предявени са за разглеждане установителни искове с правно основание чл. 124, ал. 1 ГПК вр. чл. 26, ал. 1, пр. 1 вр. чл. 22 ЗПК и чл. 26, ал. 1, пр. 3 ЗЗД и осъдителен иск с правно основание чл. 55, ал. 1, пр. 1 ЗЗД вр. чл. 23 ЗПК.

По делото се установява от представените писмени доказателства, че между страните е сключен договор за паричен заем Кредирект № *****/26.08.2022г., съгласно който ответникът е отпуснал на ищеца сумата от 2400лв., подлежаща на връщане на 12 бр. погасителни вноски, от които първите три по 80,10лв. и следващите девет по 313,11лв. В договора е посочен, че ГЛП е фиксиран и възлиза на 40,05%, ГПР възлиза на 48,14%, а общо дължимата сума по договора възлиза на 3058,29лв. В самия договор е инкорпориран погасителен план, в който са описани размер на вноската, какво включва и нейния падеж.

Съгласно чл. 6.5 от договора, заемателят се задължава в срок от три дни, считано от усвояването на заемната сума, да предостави обезпечение по начина и реда, и отговарящи на условията на чл. 33, ал. 1 от ОУ: поръчител или банкова гаранция (поне едно от изброените). В чл. 6.6 е предвидено, че при неизпълнение на задължението по чл. 6.5, заемателят дължи на заемотателя неустойка в размер на 3205,71лв., която се начислява автоматично от заемотателя и с подписването на договора заемателя се счита уведомен за нейното начисляване. Същата се заплаща разсрочено съгласно включения в договора погасителен план.

От заключението по допуснатата, изслушана и приета съдебно-счетоводна експертиза, която не е оспорена от страните, се установява, че в изпълнение на сключения договор за кредит, ищецът е извършил погасявания в периода 09.10.2022г.-27.04.2023г. в общ размер от 3166лв. С тях са погасени 355,37лв. – договорна лихва, 2111,18лв. – неустойка, 135лв. – такса администриране на просрочен кредит, 53,05лв. – законна лихва и 511,40лв. – неустойка за забава 10%. Вещото лице посочва, че при включване на неустойката в договора, ГПР възлиза на 712,35%.

При горните факти, съдът прави следните изводи:

Сключеният между заемотателя и заемателя договор за заем има характеристиките на договор за потребителски кредит по смисъла на чл. 9 ЗПК, поради което в отношенията между страните приложение намират нормите на ЗПК и ЗЗП, тъй като ответникът има качеството на потребител.

Съгласно чл. 11, ал. 1, т. 10 от ЗПК, договорът за потребителски кредит се изготвя на разбираем език и съдържа годишния процент на разходите по кредита и общата сума, дължима от потребителя, изчислени към момента на сключване на договора за кредит, като се посочат взетите предвид допускания, използвани при изчисляване на годишния процент на разходите **по определения в приложение № 1 начин**. Съгласно чл. 19, ал. 1 ЗПК годишният процент на разходите по кредита изразява общите разходи по кредита за потребителя, настоящи или бъдещи (лихви, други преки или косвени разходи, комисиони, възнаграждения от всякакъв вид, в т.ч. тези, дължими на посредниците за сключване на договора), изразени като годишен процент от общия размер на предоставения кредит.

В процесния договор за потребителски кредит е посочен процент на ГПР

48,14%, т. е. формално е изпълнено изискването на чл. 11, ал. 1, т. 10 ГПК. Този размер не надвишава максималния допустим по чл. 19, ал. 4 ЗПК. Този размер обаче не отразява реалният такъв, тъй като не включва част от разходите по кредита, а именно – начислената неустойка, която се включва в общите разходи по кредита по смисъла на легалната дефиниция, дадена в § 1, т. 1 от ДР на ЗПК.

Съгласно § 1, т.1 от ДР на ЗПК „общ разход по кредита за потребителя“ са **всички разходи по кредита**, включително лихви, комисиони, такси, възнаграждение за кредитни посредници и всички други видове разходи, пряко свързани с договора за потребителски кредит, които са известни на кредитора и които потребителят трябва да заплати, включително разходите за допълнителни услуги, свързани с договора за кредит, и по-специално застрахователните премии в случаите, когато сключването на договора за услуга е задължително условие за получаване на кредита, или в случаите, когато предоставянето на кредита е в резултат на прилагането на търговски клаузи и условия. Общият разход по кредита за потребителя не включва нотариалните такси.

Процесната неустойка несъмнено представлява разход, свързан с договора за потребителски кредит и следва да бъде включена в ГПР по кредита, като същата е била изначално известна на кредитора. В самия договор ясно е посочено – „неустойката се начислява автоматично от заемодателя, като с подписването на договора заемателят се счита уведомен за нейното начисляване“. Тази неустойка попада в легалната дефиниция по пар. 1, т. 1 от ДР на ЗПК, в която изброяването не е изчерпателно, но ясно е посочено, че в ГПР се включват всички такси и разходи, свързани с договора за кредит. Ето защо, стойността на тази неустойка, която е изначално начислена още при подписване на договора, трябва да бъде включена при определяне на годишния процент на разходите в договора за кредит, тъй като е част от него. Очевидно обаче това не е сторено, а в ГПР е включен само размерът на възнаградителната лихва. Размерът на тази неустойка възлиза на 3205,71лв., което е 133,57% от стойността на заемната сума - 2400лв., което влиза в пряко противоречие с добрите нрави и води до нейната нищожност – ТР № 1/2009г., ОСТК на ВКС. При включването на тази неустойка в ГПР, което е абсолютно необходимо, за да бъдат спазени изискванията на ЗПК, е очевидно и без да са необходими специални знания, че ГПР надвишава значително максимално допустимия по закон размер от пет пъти размера на законната лихва по просрочени задължения в левове и във валута, определена с постановление на Министерския съвет на Република България – чл. 19, ал. 4 ЗПК.

По изложените съображения, съдът намира, че процесната неустойка отговаря на поставените в ЗПК критерии и следва да бъде включена в общия разход по кредита, което в случая не е сторено, а с нейното добавяне действителният ГПР по договора е значително по-висок от обявения в него и възлиза на 712,35% според експертното заключение. При това положение се налага изводът, че договорът за кредит не отговаря на изискванията на чл. 11, ал. 1, т. 10 ЗПК, тъй като в него липсва действителният процент на ГПР. Установява се нарушение на чл. 11, ал. 1, т. 10 ЗПК, като в договора липсва посочване на годишния процент на разходите по кредита, изчислен към момента на сключването на договора, съобразно установената методика в Приложение № 1 към чл. 19, ал. 2 ЗПК. Текстът на чл. 11, ал. 1, т. 10 ЗПК не следва да се тълкува буквално, а именно - при посочен ГПР, макар и неправилно определен и без подробно описание на компонентите по него. Нормативното изискване следва да се приеме за изпълнено, когато е посочен както подробният начин на формиране на ГПР с всички негови компоненти, така и действителният му размер, за да бъде потребителят добросъвестно информиран и да не бъде въвеждан целенасочено в заблуждение. Годишният процент на разходите е част от същественото съдържание на договора за потребителски кредит, въведено от законодателя с оглед необходимостта за

потребителя да съществува яснота относно крайната цена на договора и икономическите последици от него, за да може да съпоставя отделните кредитни продукти и да направи своя информиран избор. След като в договора не е посочен ГПР при съобразяване на всички участващи при формирането му компоненти, което води до неяснота за потребителя относно неговия размер, не може да се приеме, че е спазена нормата на чл. 11, ал. 1, т. 10 ЗПК. Последица от неспазване изискването на чл. 11, ал. 1, т. 10 ЗПК е, че същият се явява недействителен – чл. 22 ЗПК. Ето защо, съдът приема договорът за заем за недействителен на основание чл. 22 ЗПК, а предявеният главен установителен иск за основателен.

С оглед уважаване на главния установителен иск, не са налице предпоставките за разглеждане на евентуалния установителен иск за нищожност само на клаузата на чл. 6.6 от договора.

Съгласно чл. 23 ЗПК, когато договорът за потребителски кредит е обявен за недействителен, потребителят връща само чистата стойност на кредита, но не дължи лихва или други разходи по кредита. Тази норма представлява своеобразна санкция за недобросъвестния кредитор, който нарушава императивните законови изисквания, които трябва да спазва при сключване на договор за потребителски кредит, като целта е да се пресекат подобни практики. Нормата на чл. 23 ЗПК не прави разграничение между възнаградителна и мораторна лихва, а използва родовото понятие лихва, поради което следва да се приеме, че потребителят дължи връщане само на чистата стойност на кредита и никакви лихви – възнаградителни или мораторни. Ето защо, в случая ищецът дължи по договора само главницата от 2400лв., а всички останали вземания са недължими. Видно от експертното заключение, същият е платил суми по договора в общ размер от 3166лв., от което следва, че е погасил изцяло дължимата главница от 2400лв. и е надплатил без основание сума в размер от 766лв., която подлежи на връщане. Ищецът е предявил в настоящото производство осъдителен иск за сумата от 760лв., като с оглед действащия принцип на диспозитивното начало в гражданския процес, съдът е ограничен от заявления от ищеца размер. Ето защо, осъдителният иск се явява изцяло основателен.

По разноските:

При този изход на спора, право на разноски има ищецът. Съдът намира възражението на ответника, че не е дал повод за завеждане на делото и че не следва да отговаря за разноските за неоснователно. Разпоредбата на чл. 78, ал. 2 ГПК изисква наличието на две кумулативни предпоставки, за да не отговаря ответникът за разноски – да е признал иска и с поведението си да не е дал повод за завеждането му. В случая ответникът признава само евентуалния установителен иск, но не и главния установителен и осъдителния. В настоящото производство въобще не се стигна до разглеждане на признатия иск поради уважаване на главния установителен, поради което направеното признание е ирелевантно и ответникът следва да носи отговорност за сторените разноски.

Ищецът е сторил разноски в размер от 300,20лв. за държавна такса и 350лв. депозит за експертиза или общо 650,20лв. Претендира се и адв. възнаграждение на основание чл. 38, ал. 2 ЗАДВ. от процесуалния му представил за извършено безплатно процесуално представителство. Същото възлиза в размер на 540лв. по установителния иск и 400лв. по осъдителния иск съгласно чл. 7, ал. 2, т. 2 от Наредба № 1/2004г., предвид че материалният интерес по първия иск е 2400лв. (стойността на договора /заемната сума/ - чл. 69, ал. 1, т. 4 ГПК), а по втория - 760лв. (чл. 69, ал. 1, т. 1 ГПК). Или общо на адв. Д. Ф. следва да се присъдят 940лв.

Воден от горното, съдът

РЕШИ:

ПРИЗНАВА ЗА УСТАНОВЕНО по предявения от М. С. А., ЕГН: *****, с адрес: /населено място/, **срещу** /фирма/, ЕИК: *****, със седалище и адрес на управление: /населено място/, установителен иск, че сключеният между страните договор за паричен заем Кредирект № ***/26.08.2022г. е нищожен на основание чл. 26, ал. 1, пр. 1 ЗЗД вр. чл. 22 ЗПК.

ОСЪЖДА /фирма/, ЕИК: *****, със седалище и адрес на управление: /населено място/, **да заплати на** М. С. А., ЕГН: *****, с адрес: /населено място/, на основание чл. 55, ал. 1, пр. 1 ЗЗД вр. чл. 23 ЗПК сумата от **760лв.**, представляваща недължимо платена от ищеца сума над чистата стойност по договор за паричен заем Кредирект № ***/26.08.2022г., сключен между страните, ведно със законната лихва от подаване на исковата молба – 29.06.2023г. до окончателното плащане, както и на основание чл. 78, ал. 1 ГПК сумата от **650,20лв.**, представляваща разноски по делото.

ОСЪЖДА /фирма/, ЕИК: *****, със седалище и адрес на управление: /населено място/, **да заплати на** адв. Д. Л. Ф. от САК с личен № ***** и адрес: /населено място/, на основание чл. 38, ал. 2 ЗАДв. сумата от **940лв.**, представляваща адвокатско възнаграждение за извършено безплатно процесуално представителство на ищеца в производството.

РЕШЕНИЕТО подлежи на обжалване пред Софийски градски съд в **двуседмичен** срок от връчването му на страните.

Съдия при Софийски районен съд: _____